

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

European Institutions Office

**ODPORÚČANIA AMNESTY INTERNATIONAL
PRE SLOVENSKO POČAS PREDSEDNÍCTVA V RADE
EÚ**

Júl – December 2016

Odporúčania Amnesty International pre Slovensko počas predsedníctva v Rade EÚ

Vzhľadom k tomu, že sa slovenská vláda chystá prevziať predsedníctvo v Rade Európskej únie (EÚ), Amnesty International vyzýva Slovensko, aby využilo túto príležitosť a postavilo ľudské práva do popredia svojho mandátu. Vyzývame preto slovenskú vládu, aby počas predsedníctva konala na základe nasledujúcich odporúčaní.

Slovenské predsedníctvo v Rade EÚ by sa malo zamerať na nasledujúce oblasti a opatrenia:

1	Práva utečencov a migrantov
	Presadzovať viaceré bezpečné a legálne cesty do Európy pre ľudí na úteku
	Zabezpečiť, aby spolupráca EÚ s nečlenskými krajinami v oblasti migrácie bola v súlade s ľudskými právami
2	Rovné zaobchádzanie
	Zlepšiť integráciu Rómov v členských krajinách
3	Ľudské práva v EÚ
	Posilniť kompetencie Rady EÚ v oblasti monitorovaní ľudských práv v členských krajinách
4	Boj proti terorizmu a ľudské práva
	Rešpektovať ľudské práva v boji proti terorizmu
5	Biznis a ľudské práva
	Zaručiť, aby v európskej legislatíve o konfliktných mineráloch boli efektívne chránené ľudské práva
	Podporiť implementáciu Zásad OSN v oblasti biznisu a ľudských práv členskými krajinami
6	Zastavme mučenie
	Zabezpečiť účinnejší dohľad EÚ nad obchodom s tovarom, ktorý možno použiť na mučenie
	Vyzvať EÚ a jej členské krajiny, aby zintenzívnili úsilie za zastavenie mučenia vo svete

Práva utečencov a migrantov

1. Presadzovať viaceré bezpečné a legálne cesty do Európy pre ľudí na úteku

Migrácia je aj naďalej kľúčovou témou v Rade EÚ. Slovenské predsedníctvo bude viesť rokovania Rady o navrhovanom preskúmaní spoločného európskeho azylového systému (CEAS), počnúc návrhom Komisie na revidovanie "Dublinského systému". Je kľúčové, aby cieľom revízie „Dublinu“ a preskúmania CEASu bolo nielen zabezpečenie spravodlivejšieho rozdelenia zodpovednosti za utečencov medzi členskými štátmi, ale aj to, aby nedošlo k zníženiu ochrany žiadateľov o azyl v EÚ a znemožneniu ich príchodu do EÚ. Slovenské predsedníctvo musí tiež zabezpečiť, aby už dohodnuté opatrenia v oblasti premiestnenia boli vykonávané účinne a v plnom súlade s právnymi predpismi v oblasti ľudských práv.

EÚ sa musí, okrem zabezpečenia rešpektovania práva žiadať o azyl, zaviazat' aj k vytvoreniu viacerých bezpečných a legálnych ciest do Európy, vrátane navýšenia počtu miest na presídlenie v rámci EÚ. Nedávne reakcie EÚ na utečeneckú krízu viedli k zníženiu týchto miest, čo sa odrazilo na uzatvorení hraníc a sústredení sa na manažment hraníc. Príliš malá pozornosť bola venovaná primeraným podmienkam žiadateľov o azyl a riešeniu ich humanitárnych potrieb. V súčasnosti potrebuje okamžite presídliť viac ako milión ľudí.¹ Dohoda členských krajín EÚ z júla 2015 špecifikuje potrebu presídliť 22504 ľudí. Jedná sa o prvé a významné uznanie potreby posilnenia spoločnej zodpovednosti. Ani tento skromný záväzok nie je adekvátne naplnený. Len 6321 ľudí bolo presídlených ku koncu mája 2016, z toho 177 bolo presídlených na základe Migračnej dohody medzi EÚ a Tureckom.² Potreba presídľovať by mala vychádzať z medzinárodnej solidarity a nie z podmienených záväzkov pre štát, z ktorého majú byť utečenci presídlení.

Vyzývame slovenské predsedníctvo, aby využilo svoj mandát na vytvorenie politickej vôle v Rade pre zintenzívnenie úsilia EÚ v oblasti presídľovania, cez vytvorenie efektívneho rámca presídľovania v EÚ a záväzku členských štátov okamžite implementovať presídľovacie záväzky. Presídľovací rámec by mal byť sprevádzaný rozšírením alternatívnych možností pre prijímanie utečencov a posilnenie príspevkov členských štátov EÚ na humanitárne financovanie. Počas slovenského predsedníctva sa bude konať Valné zhromaždenie OSN na najvyššej úrovni, ktorého predmetom bude riešenie situácie utečencov a migrantov. Na tomto stretnutí budú mať členské krajiny EÚ jedinečnú príležitosť ukázať vedúcu úlohu a prebrať svoj podiel zodpovednosti na riešení tejto situácie.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
Slovenské predsedníctvo by malo viesť k diskusiám a dohode medzi členskými krajinami o otvorení viacerých bezpečných a legálnych ciest do Európy.	<ul style="list-style-type: none">• Predsedníctvo proaktívne zorganizuje stretnutie pred Valným zhromaždením OSN zamerané na záväzky členských krajín v oblasti presídľovania a rozšírenia alternatívnych možností pre prijímanie utečencov ako aj humanitárne financovanie od členských štátov.• Rada sa dohodne na účinnom presídľovacom rámci v EÚ.• Slovenská vláda musí ísť príkladom, a preto zabezpečí efektívne premiestnenie utečencov z Grécka na Slovensko podľa Dohody z júla a septembra 2015 pri plnom rešpektovaní ľudských práv. Slovensko navýši svoj medzinárodný záväzok a bude tak vzorom pre ostatné členské krajiny.

¹ Vid' strana 12, UNHCR, Projected Resettlement Needs 2016, 16 June 2015, dostupné na www.unhcr.org/558019729.html

² Vid' <http://bit.ly/25b988V> and <http://bit.ly/1UdDKFi>. 177 Sýrčanov bolo presídlených z Turecka na základe dohody medzi EÚ a Tureckom z 13. mája 2016.

2. Zabezpečiť, aby spolupráca EÚ s nečlenskými krajinami v oblasti migrácie bola v súlade s ľudskými právami

EÚ a jej členské krajiny sa už niekoľko rokov pokúšajú o spoluprácu a partnerstvá s tretími krajinami s cieľom kontroly migrácie a bránenia iregulárnemu prílevu utečencov do Európy (napr. Spolupráca Európskej Únie s Afrikou v oblasti migrácie z roku 2014, ďalej len „chartúmsky proces“ alebo Dohoda medzi EÚ a Tureckom z marca 2016). Amnesty International opakovane poukazuje na tieto iniciatívy, ktoré presúvajú zodpovednosť za ochranu utečencov do krajín, ktoré už aj tak prijímajú veľký počet utečencov, a v ktorých chýbajú základné garancie pre dodržiavanie práv migrantov, utečencov a žiadateľov o azyl. Takýto druh spolupráce môže posilňovať represívne regióny, ktoré tiež nesú svoj podiel zodpovednosti za utečeneckú krízu. Dôsledkom týchto iniciatív je často krát aj to, že tretie krajiny môžu ignorovať medzinárodný tlak na zlepšenie rešpektovania ľudských práv.

Dopad spolupráce s tretími krajinami na ľudské práva nemôže byť ignorovaný. Európski predstavitelia Dohodou medzi EÚ a Tureckom označili Turecko za bezpečnú krajinu. Táto dohoda je politická a ignoruje skutočnosť, ktorú zdokumentovala aj Amnesty International, že Turecko hrubo porušuje ľudské práva. Svoju voľne zadržáva sýrskych utečencov dobrovoľne navrátených z Grécka do Turecka, odmieta prístup jednotlivcom k adekvátnej zdravotnej starostlivosti a k právnej pomoci,³ a vykonáva hromadné nútené návraty utečencov do Sýrie. Turecku sa tiež nedarí zabezpečiť účinnú ochranu pre jednotlivcov. Žiadatelia o azyl nemajú prístup k spravodlivému a efektívnemu procesu pre posúdenie ich statusu. Okrem toho žiadatelia o azyl a utečenci nemajú prístup k takzvaným "trvalým riešeniam",⁴ a sú im odmietané prostriedky na zabezpečenie primeranej životnej úrovne.⁵ Je kľúčové, aby migračné dohody s tretími krajinami sprevádzalo hodnotenie a monitorovanie ľudskoprávnej situácie v krajinách.

Aj napriek limitovanej úlohu predsedníctva Rady v oblasti vonkajšej činnosti EÚ, slovenské predsedníctvo by sa malo v plnej miere podieľať na zabezpečení takej spolupráce s tretími krajinami v oblasti migrácie, ktorá zvažuje ich ľudskoprávny dopad. Predsedníctvo by malo zabezpečiť väčšiu transparentnosť týchto iniciatív a nezávislý dohľad nad ich vykonávaním. To by malo zahŕňať nezávislý dohľad nad migračnou dohodou medzi EÚ a Tureckom a nezávislým monitorovaním všetkých zariadení pre migrantov a žiadateľov o azyl. Okrem toho by malo predsedníctvo navrhnúť preskúmanie Dohody medzi EÚ a Tureckom, aby sa nestala základom pre ďalšie dohody s tretími krajinami.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
Slovenské predsedníctvo by malo iniciovať prehodnotenie spolupráce EÚ s tretími krajinami, s ohľadom na ochranu ľudských práv utečencov a žiadateľov o azyl a zvýšenie operatívnej zodpovednosti.	<ul style="list-style-type: none">• Predsedníctvo vyzve k prehodnoteniu dohôd s tretími krajinami. Európska komisia je poverená vytvorením nových rámcov a projektov pre spoluprácu s ohľadom na ľudské práva. Spolupráca s tretími krajinami je navrhnutá, prijatá a implementovaná transparentne a zahŕňa monitorovací mechanizmus, ktorého súčasťou je mimovládny sektor. Mimovládny sektor je konzultovaný vo "Výbore pre readmisiu", ktorý zodpovedá za monitorovanie implementácie dohôd o readmisií.• Navrhne prehodnotenie Migračnej dohody medzi EÚ a Tureckom a vyzve k okamžitému zastaveniu navracania žiadateľov o azyl a utečencov do Turecka či už z dôvodu "bezpečnej krajiny" alebo "prvej krajiny pre požiadanie o azyl".

³ <http://www.theguardian.com/world/2016/may/16/syrians-returned-to-turkey-after-eu-deal-complain-of-treatment>

⁴ Vid'. www.unhcr.org/solutions.html

⁵ Vid'. Správa Amnesty International <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/06/eus-reckless-refugee-returns-to-turkey-illegal/>

Rovné zaobchádzanie

1. Zlepšiť integráciu Rómov v členských krajinách

Diskriminácia Rómov je stále veľmi rozšírená v celej Európe. Amnesty International víta záväzok slovenského predsedníctva zamerať sa na situáciu Rómov v EÚ počas svojho funkčného obdobia.

Na základe odporúčaní Rady o účinných opatreniach integrácie Rómov z roku 2013 a limitovanej efektívnosti Národných stratégií pre integráciu Rómov došlo k nedostatočnému zlepšeniu situácie Rómov, ktorí sa neustále stretávajú s rôznymi formami diskriminácie, rasizmu a inými porušovaniami ľudských práv.

Je dôležité, aby slovenské predsedníctvo využilo príležitosť plánovanej Rómskej konferencie mládeže v októbri ako aj navrhlo závery Rady EÚ pre členské krajiny tak, aby zahŕňali právne a praktické kroky na riešenie diskriminácie Rómov. V nadväznosti na blížiacu sa hodnotenie realizácie rámcového programu EÚ a odporúčaní Rady z roku 2013 Európskou komisiou, diskusia na úrovni EÚ musí byť zmysluplná a naliehať na efektívne zlepšenie ľudských práv Rómov na národnej úrovni.

Tieto kroky by mali smerovať k lepšej implementácii, a to zvýšením účinnosti opatrení, ku ktorým sa zaviazali členské štáty. Je potrebné vytvoriť jasné a komplexné ukazovatele a monitorovacie mechanizmy, rovnako ako aj zabezpečiť lepšiu a dlhodobú spoluprácu s občianskou spoločnosťou vo všetkých členských krajinách.

Slovenské predsedníctvo má potenciál ukázať silné vedúce postavenie v tejto otázke. Môže ísť príkladom ostatným krajinám tým, že vykoná nevyhnutné kroky pre zabezpečenie rovného prístupu rómskych detí ku vzdelaniu.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
Slovenské predsedníctvo zabezpečí prijatie dohody Rady, ktorá zaviazá členské štáty a Európsku komisiu prijať konkrétne kroky pre implementáciu opatrení integrácie Rómov na národnej úrovni (napr. prostredníctvom konkrétnych ukazovateľov na monitorovanie pokroku v odstraňovaní diskriminácie), a to v spolupráci s občianskou spoločnosťou.	<ul style="list-style-type: none">• Pracovná skupina Rady preskúma implementáciu odporúčaní Rady z roku 2013 vo všetkých členských krajinách, a to najmä so zameraním sa na efektívnosť opatrení prijatých na národnej úrovni, vrátane preskúmania kontrolných mechanizmov.• Rada vydá závery vyzývajúce členské krajiny k vytvoreniu špecifických indikátorov, ktoré budú viesť ku konkrétnym legálnym a praktickým krokom v odstránení diskriminácie Rómov. Tie by mali byť sprevádzané detailným časovým plánom pre hodnotenie pokroku.• Závery Rady obsahujú konkrétnu výzvu pre Európsku komisiu a členské štáty, aby posilnili účasť občianskej spoločnosti pri legislatívnom a implementačnom procese ako aj monitorovaní realizácie konkrétnych krokov v boji proti diskriminácii Rómov.• Rómska konferencia mládeže organizovaná počas predsedníctva vyhradí priestor aj téme rovného zaobchádzania v oblasti vzdelávania v takej miere ako je plánované pre témy zamestnanosti a participácie.

Ľudské práva v EÚ

1. Posilniť kompetencie Rady EÚ v oblasti monitorovania ľudských práv v členských krajinách

Podľa článkov 2 a 3 Zmluvy o Fungovaní EÚ je Európska únia postavená na princípoch, ktoré chránia ľudské práva a právny štát. K cieľom EÚ špecificky patrí podpora a ochrana týchto práv. Dodržiavanie ľudských práv všetkými členskými krajinami vyžaduje pravidelný a systematický prístup na európskej úrovni. Je však jasné, že súčasný prístup Rady EÚ k ľudským právam a právnemu štátu nezodpovedá dôležitosti, akú im pripisujú zakladajúce zmluvy. Rada EÚ v minulosti uznala svoj "podiel zodpovednosti" za dohľad nad dodržiavaním Charty základných práv EÚ a predstavila v tomto zmysle myšlienku výročných hodnotení⁶. Napriek tomu nie je dodržiavanie ustanovení ľudských práv zásadnou súčasťou tzv. Dialógu o právnom štáte, ktorý pod vedením Rady prebieha od roku 2014.⁷ To vedie k zníženiu dopadu, ktorú by inštitúcia mohla mať predovšetkým v situáciách, ktoré sú čoraz bežnejšie v EÚ a ohrozujú právny štát a ľudské práva. Takáto situácia už viedla k tomu, že Európska komisia využila svoj vlastný mechanizmus na ochranu právneho štátu voči členskej krajine.⁸

Rada EÚ bude počas slovenského predsedníctva prehodnocovať Dialóg o právnom štáte. Predsedníctvo tak dostane príležitosť podporiť rozšírenie rámca dialógu a zahrnúť do neho systematické hodnotenie situácie nielen v oblasti dodržiavania zásad právneho štátu, ale aj ľudských práv v jednotlivých členských krajinách, potenciálne v spojení s výročnou diskusiou o dodržiavaní Charty základných práv EÚ. Pre hodnotenie nevyhnutné faktické informácie by mali vychádzať z existujúcich dát, ktorými disponuje EÚ, medzinárodné organizácie a občianska spoločnosť. Na hodnotení by mala spolupracovať aj Európska komisia a parlament, vďaka čomu môžu vzniknúť špecifické závery, na základe ktorých by mali členské krajiny konať. Je dôležité, aby predsedníctvo podporovalo posun dialógu z čisto politickej sféry na úrovni Výboru stálych predstaviteľov (COREPER) a ministrov a do výročných diskusií zapojilo aj pracovné skupiny Rady ako je Pracovná skupina pre základné práva, občianske práva a voľný pohyb osôb (FREMP). Rada EÚ musí zásadne zmeniť formu diskusií z povrchnej každoročnej výmeny skúseností smerom k systematickému prístupu, ktorý bude obsahovať aj legálne a praktické kroky smerujúce k posilneniu ľudských práv v EÚ. Aby bol tento prístup účinný, je nevyhnutné zapojiť občiansku spoločnosť.

V snahe posilniť dopad Rady EÚ musí predsedníctvo zdôrazniť, že jej úloha nespočíva len v "podporovaní kultúry dodržiavania zásad právneho štátu" a ľudských práv v EÚ, ale takisto v aktívnom monitorovaní stavu v členských krajinách a v reagovaní na situácie, kedy medzinárodné a európske inštitúcie zaoberajúce sa ochranou ľudských práv identifikujú špecifickú krízu alebo systematický problém v jednom či viacerých členských krajinách.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
Slovenské predsedníctvo musí využiť možnosť prehodnotenia "Dialógu o právnom štáte", aby podporilo vznik dohody o pravidelnom a systematickom hodnotení situácie v oblasti ľudských práv v členských krajinách EÚ pod vedením Rady EÚ.	<ul style="list-style-type: none">• Predsedníctvo explicitne navrhne rozšíriť rámec dialógu o právnom štáte, aby obsahoval ľudskoprávnu situáciu v členských krajinách.• Hodnotenie dialógu sa opiera o formálne konzultácie s občianskou spoločnosťou, Agentúrou EÚ pre Základné práva (FRA), Európskou komisiou, Európskym parlamentom, Radou Európy a diskusiou na úrovni FREMP.• Predsedníctvo zaručí, že hodnotenie posilní aktívnu účasť Rady na monitorovaní ľudskoprávnej situácie v členských krajinách. Predsedníctvo na dosiahnutie tohto cieľa preto navrhne a zaručí prijatie dohody, ktorá bude obsahovať:<ul style="list-style-type: none">○ Rozšírený dialóg, ktorá sa neobmedzí len na pripravené vyhlásenia;○ Formálnu a systematickú konzultáciu s občianskou spoločnosťou pri príprave každého dialógu○ Výročné a špecifické správy o situácii v oblasti ľudských práv agentúr/inštitúcií EÚ, občianskej spoločnosti, Radou Európy a iných existujúcich dokumentov OSN, ako je Univerzálne

⁶ Vid' odstavce 22 a 24, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/143099.pdf

⁷ <https://www.consilium.europa.eu/en/workarea/downloadasset.aspx?id=40802190993>

⁸ http://ec.europa.eu/news/2016/01/20160113_en.htm

	<p>periodické hodnotenie, ktoré budú súčasťou výročných diskusií;</p> <ul style="list-style-type: none">○ Zapojenie Pracovných skupín Rady EÚ a orgánov na nižšej úrovni ako je COREPER v každoročnom dialógu;○ Vydanie záverov po každom dialógu, ktoré budú obsahovať špecifické odporúčania pre členské krajiny. Implementácia týchto odporúčaní by mala byť hodnotená na úrovni pracovných skupín.
--	---

Boj proti terorizmu a ľudské práva

1. Rešpektovať ľudské práva v boji proti terorizmu

Nedávne útoky v Paríži, Bruseli a v iných mestách vyústili do návrhov protiteroristických opatrení na národných úrovniach, ale aj na európskej úrovni. Hoci medzinárodné ľudskoprávne štandardy vyžadujú, aby štáty prijali adekvátne opatrenia na zaručenie bezpečnosti ľudí na svojich územiach, tieto opatrenia musia byť vždy v súlade so zásadami právneho štátu, ľudskoprávnymi záväzkami EÚ a medzinárodného práva. Účinné protiteroristické opatrenia a ochrana ľudských práv nie sú konfliktnými, ale doplnujúcimi a vzájomne sa posilňujúcimi cieľmi.

Transparentnosťou v rozhodovacích procesoch a účelnou spolupracou občianskej spoločnosti možno zaručiť, že negatívne dopady akýchkoľvek opatrení na ľudské práva nebudú prehliadané, že tieto práva sú obmedzené len v nevyhnutnej miere a primerane. Urýchlené procedúry, ktoré EÚ aj jej členské krajiny využívajú na prijatie protiteroristických opatrení ako je napríklad návrh Smernice EÚ o boji proti terorizmu (EU Directive on Combating Terrorism) obmedzujú priestor pre takúto spoluprácu. Týmto procedúrami sa obmedzuje čas, ktorý je potrebný pre podrobné zváženie a adekvátnu konzultáciu s (ľudskoprávnymi) expertmi. Amnesty International je znepokojená dopadom textu smernice na ľudské práva v tom znení, v akom ju Európska komisia navrhla bez analýzy zváženia jej dopadov a všeobecným postojom, ktorý prijala Rada EÚ v marci 2016. Amnesty International vyzýva slovenské predsedníctvo, aby počas diskusií o tejto Smernici v trialógu vzalo do úvahy postoje vyjadrené viacerými ľudskoprávnymi organizáciami a expertmi.

Slovenské predsedníctvo uviedlo, že bude klásť dôraz na zlepšenie ochrany osobných údajov v kontexte boja proti terorizmu. Účinná a primeraná spolupráca a komunikácia osobných údajov sú skutočne zásadné nástroje pre zlepšenie bezpečnosti. V každom prípade by však mali byť vykonávané v súlade s ľudskoprávnymi záväzkami EÚ a jej členských krajín. Amnesty International preto vyzýva slovenské predsedníctvo, aby zaručilo, že rešpektovanie ľudských práv stojí v centre týchto diskusií.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
<p>Predsedníctvo SR zaručí, že Rada EÚ prijme protiteroristické opatrenia, ktoré sú v súlade s ľudskými právami. To sa týka predovšetkým legislatívnej oblasti napr. návrh Smernice EÚ o boji proti terorizmu.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Prijatá Smernica EÚ o boji proti terorizmu je v súlade s Chartou základných práv EÚ, Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a medzinárodnými ľudskoprávnymi záväzkami členských krajín EÚ.• Smernica obsahuje adekvátne ľudskoprávne záruky, jasné definície všetkých priestupkov a motívu, ktorý je nevyhnutný pre vyvolanie zodpovednosti za jednotlivé priestupky, ako aj ustanovenie, ktoré zaručuje, že Smernica nevytvára právny rámec, ktorý je v rozpore s medzinárodným humanitárnym právom ani medzinárodným trestným právom.⁹• Komunikácia informácií medzi členskými krajinami EÚ, medzi členskými a nečlenskými krajinami EÚ a medzi agentúrami EÚ (napr. Europol) a zahraničnými tajnými a policajnými agentúrami sa vykonáva v súlade s absolútnym zákazom mučenia, vrátane zákazu využívania informácií a dôkazov, pre ktoré existuje podozrenie, že boli získané mučením, alebo iným zlým zaobchádzaním.• Občianska spoločnosť, predovšetkým ľudskoprávne organizácie ako Amnesty International, je v procese prijímania protiteroristických opatrení systematicky konzultovaná. Podnety ľudskoprávných expertov sú pri diskusiách k navrhovanej Smernici o boji proti terorizmu a k ostatným protiteroristickým opatreniam vzaté do úvahy v plnej miere.

⁹ Viac informácií poskytuje Spoločné prehlásenie Amnesty International, International Commission of Jurists, Open Society Justice Initiative a Open Society European Policy Institute k navrhovanej smernici, dostupné na: <https://www.amnesty.org/en/documents/ior60/3470/2016/en/>

Biznis a ľudské práva

1. Zaručiť, aby v európskej legislatíve o konfliktných mineráloch boli efektívne chránené ľudské práva

O legislatívnom návrhu¹⁰ o zodpovednom obstarávaní tzv. "konfliktných minerálov" - cínu, volfrámu, tantalu a zlata (3TG) sa v súčasnosti jedná počas neformálnych diskusií trialógu medzi Radou EÚ a Európskym parlamentom. V máji 2015 Európsky parlament navrhol povinné záväzky pre všetkých zúčastnených aktérov v dodávacom reťazci, vrátane tých, ktorí do EÚ dovážajú nielen materiály spadajúce pod návrh legislatívy, ale aj na výrobky, ktoré ich obsahujú.¹¹

Rada EÚ by mala nasledovať postoj Európskeho parlamentu a rozhodnúť sa pre robustný systém dohľadu nad obstarávaním, ktorý bude legálne požadovať od spoločností, aby obstarávali zodpovedne v súlade s usmerneniami OECD. V júni 2014 Rada pre zahraničné veci opätovne podporila implementáciu usmernení OECD¹² a v máji 2016 prijala závery o zodpovedných globálnych hodnotových reťazcoch a znovu sa zaviazala zaručiť, že inkluzívny hospodársky rast sprevádza sociálna spravodlivosť a dodržiavanie ľudských práv.¹³

Systém nastavený legislatívou o konfliktných mineráloch by mal platiť aj na spoločnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca. Systém, ktorý nebude platiť pre spoločnosti v dolnej časti dodávateľského reťazca bude značne obmedzujúci, pretože nedosiahne na tie produkty na európskom trhu, ktoré sú vyrobené mimo územia EÚ. EÚ tým nielenže zmešká príležitosť využiť svoj obchodný potenciál k vytvoreniu tlaku na celosvetových dovozcoch za účelom vytvorenia transparentných a zodpovedných reťazcov, ale takisto nedosiahne ani úroveň legislatív a iniciatív vytvorených v USA, Číne a v oblasti Veľkých jazier v Afrike.

Slovenské predsedníctvo bude od júla riadiť diskusie Rady EÚ s Európskym parlamentom a malo by viesť Radu EÚ smerom k tomu, aby zaručila, že novozavedené opatrenia účinne odrážajú ochranu ľudských práv.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
V legislatívnom procese vytvárania systému EÚ o zodpovednom prístupe k obchodu s takzvanými konfliktnými minerálmi by malo Predsedníctvo SR viesť Radu EÚ k tomu, aby bolo zaručené, že novozavedené opatrenia účinne odrážajú ochranu ľudských práv. Predsedníctvo by malo napomôcť k vzniku robustnej dohody o zodpovednom prístupe, ktorá obsahuje právny záväzok pre spoločnosti dovážajúce surový materiál, kovy a produkty obsahujúce 3TG, aby ho dovážali zodpovedne a v súlade s usmerneniami OECD.	<ul style="list-style-type: none">• Ukončenie legislatívneho procesu legislatívou, ktorá obsahuje povinný systém zodpovedného dodávateľského prístupu pre spoločnosti, ktoré dovážajú surové materiály a produkty, poloproducty a komponenty obsahujúce 3TG.

¹⁰ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje systém Únie na samocertifikáciu náležitej starostlivosti v dodávateľskom reťazci zodpovedných dovozcoch cínu, tantalu a volfrámu a ich rúd a zlata s pôvodom v oblastiach ovplyvnených konfliktom a vo vysokorizikových oblastiach, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/march/tradoc_152227.pdf.

¹¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P8-TA-2015-0204>.

¹² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/143332.pdf

¹³ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8833-2016-INIT/en/pdf>

2. Podporovať implementáciu Zásad OSN v oblasti biznisu a ľudských práv členskými krajinami EÚ

Aby sa zaručilo, že si štáty budú plniť svoje povinnosti a budú chrániť ľudí proti všetkým porušeniam ľudských práv, vrátane tých, ktoré sú spôsobené zneužívaním a nedbalosťou korporácií je kľúčové implementovať Zásady OSN v oblasti biznisu a ľudských práv z roku 2011. Vo svojej stratégii EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov z roku 2011¹⁴ navrhla Európska komisia členským krajinám, aby vytvorili Národné akčné plány (NAP) za účelom implementácie Zásad OSN. Táto iniciatíva pochádza z Pracovnej skupiny OSN v oblasti biznisu a ľudských práv a prevzali ju viaceré krajiny mimo EÚ. Členské krajiny si prostredníctvom Strategického rámca EÚ pre demokraciu a ľudské práva¹⁵ stanovili cieľ vytvoriť a implementovať NAP do roku 2017.

Aj napriek týmto sľubom doteraz vytvorilo svoje Národné akčné plány len šesť členských krajín EÚ. Desať ďalších sa zaviazalo, alebo je v procese vytvorenia svojich plánov. Slovenské predsedníctvo by malo podporiť spoločnú snahu všetkých členských krajín za účelom dosiahnutia pokroku do roku 2017. Predsedníctvo môže podporiť štruktúrovaný prístup a stavať na skúsenostiach tých krajín, ktoré NAP prijali a využiť ich skúsenosť na vývoj koherentných a komplexných NAP naprieč EÚ. Tento prístup by mal obsahovať aj hodnotiaci mechanizmus za účelom zlepšenia a posilnenia existujúcich alebo navrhovaných plánov. Špeciálny dôraz by mal byť kladený na to, aby NAP sledovali piliere zásad OSN, predovšetkým v prístupe k náprave a obsahovali monitorovací mechanizmus.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
Slovenské predsedníctvo by malo aktívne podporovať implementáciu Zásad OSN všetkými členskými krajinami a podporovať štruktúrovanú výmenu skúseností vrátane vývoja a hodnotenia koherentných a komplexných Národných akčných plánov naprieč EÚ.	<ul style="list-style-type: none">• Predsedníctvo podporuje zavedenie štruktúrovanej a pravidelnej výmeny medzi členskými krajinami so skúsenosťami s implementáciou Zásad OSN a s vývojom NAP.• Predsedníctvo zorganizuje stretnutie členských krajín za účelom prehodnotenia postupu vo vývoji NAP• Predsedníctvo podporuje vytvorenie hodnotiaceho mechanizmu s cieľom zaručenia pravidelného posúdenia prijatých NAP. Poznatky by mali pochádzať zo vzájomného hodnotenia aktivít členských štátov v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov, ktoré Európska komisia vykonala v rokoch 2013-2014.¹⁶

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0681:FIN:en:PDF>.

¹⁵ Vid' <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10897-2015-INIT/en/pdf>

¹⁶ <http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?advSearchKey=CSRpreport&mode=advancedSubmit&langId=en&policyArea=&type=o&country=o&year=o>

Zastavme mučenie

1. Zabezpečiť účinnejší dohľad EÚ nad obchodom s tovarom, ktorý možno použiť na mučenie

Od roku 2006 EÚ disponuje jediným regionálnym mechanizmom na svete, ktorý zakazuje a kontroluje obchod s nástrojmi, ktoré môžu byť použité na mučenie alebo trest smrti. Amnesty International podporuje toto nariadenie, ale zároveň upozorňuje na jeho závažné medzery a obmedzenia a nejednotnú implementáciu členskými krajinami EÚ. Kvôli týmto nedostatkom môžu spoločnosti v EÚ podporovať a profitovať z obchodu s mučením. Tento pokračuje aj napriek tomu, že zákaz mučenia je podľa medzinárodného práva absolútny, aj že trest smrti je v EÚ bez výnimky zakázaný. EÚ a jej členské krajiny sa navyše zaviazali bojovať voči týmto praktikám vo svete.

Európsky parlament a Rada EÚ sa 24. mája 2016 neformálne dohodli na posilnení nariadenia tým, že zavedie nové kontroly pre obchodovanie, tranzit a technickú podporu. Nariadenie nedovolí spoločnostiam EÚ propagovať zakázané nástroje na obchodných veľtrhoch. Dohoda tiež zavádza novú "urgentnú procedúru", podľa ktorej môžu byť nové produkty, ktoré sa ešte nenachádzajú na zozname, urýchlene spadať do rámca nariadenia.

Tieto dodatky sa zamerajú na viacero zásadných nedostatkov a medzier v nariadení, ktoré Amnesty International identifikovala. Parlament a Rada EÚ by ich mali bezodkladne prijať počas slovenského predsedníctva. Aj napriek dohode však v nariadení stále pretrvávajú medzery a jeho úspech bude závisieť od pozornosti, ktorá bude venovaná implementácii na úrovni jednotlivých členských krajín prostredníctvom pravidelného monitoringu.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
<p>Slovenské predsedníctvo by malo zaručiť, že Rada prijme finálnu verziu revízií nariadenia o nástrojoch, ktoré môžu byť použité na mučenie a dohodne ďalšie kroky smerom k riešeniu zostávajúcich medzier a problémov v implementácii nariadenia na úrovni členských krajín.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Rada EÚ a Európsky parlament urýchlene prijmú dohodnuté zmeny Nariadenia EC (1236/2005), predovšetkým:<ul style="list-style-type: none">○ Zákaz komerčnej propagácie zakázaných nástrojov mučenia na obchodných veľtrhoch a iných miestach;○ Prijatie nových kontrol pri obchode, tranzite a technickej asistencii○ Vytvorenie novej "urgentnej procedúry" na kontrolu tovaru, ktorý nie je na zozname.• Rada EÚ a Európska komisia sa formálne dohodnú na pláne ďalšieho postupu, vrátane prijatia:<ul style="list-style-type: none">○ Záväzku všetkých členských krajín pravidelne verejne reportovať implementáciu nariadenia;○ Časového rámca tém, s ktorými sa bude zaoberať nová "koordináčna skupina", vrátane tém ako monitorovať a kontrolovať obchody a tréningy vykonávané občanmi EÚ a spoločnosťami v nečlenských krajinách;○ Procedúry pridania nových produktov podľa identifikácie Amnesty International v nedávnych správach do prílohy nariadenia.• Členské krajiny sa v Rade EÚ dohodnú prijať národné opatrenia v súlade s nariadením a existujúcim právom EÚ, konkrétne:<ul style="list-style-type: none">○ Prijatie ďalších kontrol týkajúcich sa obchodu a technickej asistencie v oblasti zakázaných tovarov;○ Okamžite pozastaviť jednotlivé transfery v prípade, že existujú obavy, že tovar, ktorý nie je na zozname bude použitý na trest smrti alebo pri mučení a inom zlom zaobchádzaní.

2. Vyzvať EÚ a jej členské krajiny, aby zintenzívnili úsilie za zastavenie mučenia vo svete

Zákaz mučenia a iného krutého neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania a trestania je absolútny. Platí za všetkých okolností a ako súčasť medzinárodného zvykového práva aj na všetky štáty. Aj napriek týmto záväzkom sa mučenie vo svete stále využíva: v roku 2015 sa podľa Amnesty International mučenie a iné formy zlého zaobchádzania využilo v najmenej 76% krajinách, ktorými sa zaoberá (122 zo 160).

EÚ a jej členské krajiny sa zaviazali k ďalekosiahlym záväzkom za účelom predchádzať a reagovať na mučenie v krajinách vo svete. Tieto záväzky vychádzajú zo zakladajúcich zmlúv EÚ a dávajú ľudské práva do centra akejkol'vek vonkajšej akcie, či cez špecifické nástroje ako sú Usmernenia EÚ týkajúce sa mučenia (Usmernenia politiky EÚ vo vzťahu k tretím krajinám týkajúce sa mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania).¹⁷ Usmernenia, ktoré boli naposledy aktualizované v roku 2012 by mali byť revidované počas slovenského predsedníctva. Predsedníctvo by malo zužitkovať svoju pozíciu a zaručiť, že EÚ a jej členské krajiny túto príležitosť naplno využijú za účelom zintenzívnenia svojho úsilia na zastavenie mučenia vo svete.

Revízia by mala obsahovať jasné rozdelenie a posilnenie kapacít, ktoré budú sprevádzať revidované usmernenia. Tým sa zaručí, že všetci relevantní zamestnanci EÚ, členských krajín a aktéri občianskej spoločnosti v teréne sú informovaní o tom, ako môžu byť usmernenia implementované a čo môže občianska spoločnosť očakávať od EÚ a jej členských krajín. Predsedníctvo by malo aktívne podporovať pravidelné a transparentné hodnotenie a posúdenie implementácie usmernení, za účelového zapojenia relevantných aktérov, vrátane pravidelného, systematického a tam, kde to bude možné aj verejného reportovania z terénu. Tým, že bude predsedníctvo podporovať kroky ako napríklad kriminalizáciu mučenia v celej národnej legislatíve a ratifikáciu a implementáciu Opčného protokolu k Dohovoru OSN proti Mučeniu (OPCAT) všetkými členskými krajinami, zaručí kredibilitu EÚ a koherenciu v boji proti mučeniu doma a vo svete.

Predsedníctvo by tiež malo podporovať transparentnú revíziu usmernení, ktorá bude vychádzať z hodnotenia ich implementácií za účelom napravenia existujúcich nedostatkov a na princípe najlepšej praxe za účasti občianskej spoločnosti.

Predsedníctvo by malo podporiť prijatie Záverov Rady EÚ o revidovaných Usmerneniach EÚ týkajúcich sa mučenia pričom bude explicitne vyzývať k zintenzívneniu úsilia EÚ a členských štátov proti mučeniu vo svete, podľa modelu Záverov Rady EÚ z roku 2014, ktoré boli vydané pri príležitosti 10tého výročia Usmernení EÚ o ochrancoch ľudských práv.

Úloha slovenského predsedníctva	Znaky úspechu
Slovenské predsedníctvo využije svoju vedúcu úlohu a zaručí, že EÚ využije revíziu Usmernení EÚ týkajúcich sa mučenia, aby zintenzívnila úsilie EÚ a jej členských krajín zastaviť mučenie vo svete.	<ul style="list-style-type: none">• Predsedníctvo podporí rozšírenie a posilnenie kapacít spoločne s revidovanými odporúčaniami.• Predsedníctvo podporí konkrétne aktivity zamerané proti mučeniu a záväzky v rámci EÚ, ktoré dopĺňajú úsilie voči tretím krajinám, ako je kriminalizácia mučenia v celej národnej legislatíve a ratifikácia a implementácia OPCAT všetkými členskými krajinami.• EÚ prijme revidované Usmernenia týkajúce sa mučenia, ktoré budú obsahovať pravidelné a transparentné hodnotenie ich implementácie, za účelovej účasti relevantných aktérov, a pravidelné, systematické a verejné reportovanie.• Rada EÚ prijme závery, v ktorých sa zaviazá zintenzívniť aktivity EÚ a členských krajín proti mučeniu vo svete, podľa modelu Záverov rady z roku 2014, v ktorých vyzýva k zlepšeniu politickej a materiálnej podpory EÚ týkajúcej sa ochrancov ľudských práv pri príležitosti 10tého výročia Usmernení EÚ o ochrancoch ľudských práv.

¹⁷ <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/8590.eno8.pdf>